

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., două la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisii cu post'a în laintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri sluguratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 51.

Sibiu, 24/6 Iuliu 1878.

Anulu I.

Boemi'a și politic'a de passivitate a Cechiloru.

(Urmare.)

II Boemi'a isi avuse dela inceputu drepturile sale suverane și a sa independentia ca statu, pre care o a conservatu preste secolu înainte. Tótu ce s'ar fi potutu dice că a stirbitu din suveranitatea sa a fostu, că Przemysl Ottocar I luase in a. 1212 coron'a sa cá rege din manile imperatului Romaniloru Fridericu, precumu o luase Stefanu regele Ungariei și chiaru cãtiva imperati dela pap'a Romei. Cas'a domnitoria cecha din famili'a Przemysl s'a stinsu in 1306 și asia Boemi'a isi luà regi din cas'a Luxemburg, incuscrita cu cea vechia. Sub Carolu IV care fusese și rege alu Germaniei, Boemi'a facu între anii 1346—78 mari progrese; pe atunci s'au aruncatu fundamentele la limb'a și literatur'a boema, s'a fundatu universitatea din Prag'a cea mai vechia din monarhia (1348), s'au introdusu mai multe ramuri de industria; s'au adaosu tiei doue provincii, care pe atunci era slave, adeca Palatinatulu de susu și marchionatulu Brandenburg. Totu in Boemi'a s'au pornitu cunoscutele reforme religiöse prin Ioanu Huss, pe care 'lu arsera la Constanti'a, din care cauza prorupse infricosiatulu bellu civile Hussitu, care durà 16 ani. In acelu timpu spiritulu nationale alu cechiloru se desvoltase asia de tare, in càtu poporulu desfintia dreptulu de hereditate la tronul și adoptà dreptulu alectorale, numai cá se scape de domnitori depravati și nebuni, precumu fusese de es. imperatulu Sigismundu și înainte de aceea fetorii lui Carolu IV. Sub domnitori alesi, era mai virtosu sub Georgie dela Podiebrad facu mari progrese. De aci incolo Boemi'a avu rege candu comunu cu Ungari'a, candu cu Poloni'a, pàna ce dupa catastrofa ungeniloru la Mohaci veni și ea sub domni'a regelui Ferdinandu I., care 'si pusese in capu se restaure monarhia ereditaria, se batea cu cechii și persecutà reu bisericele protestante, care se latisera tare in Boemi'a. De aci incolo sub domniile lui Maximilianu, Rudolful și Mateiu imperatii și regii, dissensiunile religiöse n'au mai incetatu, din cauza că aristocrati'a și din burgesia parte mare adoptasera confessiunea luterana. Sub Ferdinandu II care fusese omu fòrte bigotu și fanaticu, se porni nouu bellu civile din cele mai furiöse, in care protestantiu au invinsu de mai multe ori; dara in fine

la 8 Nov. 1620 invinse imperatulu la Muntele albu aprobe de Prag'a și isi resbunà de cechi tiranese. La 27 de comandanti li se taiara capetele, 16 fusera exilati s'eu inchisi pe viétia, era averile s'au confiscatu dela aceia și dela alti 757 magnati și alti nobili, lasandu'i fugari pe pamentu. Valórea averiloru confiscate facea la 24 de miliónu in monet'a de atunci. 36 mii de familii cu aristocratiu, cu popii și profesorii loru, ne voindu a se face catholici, au parasitu patri'a și au luat u lumea incapu, mutandu-se in alte tieri.

Dera nu acestea au fostu relele cele mai mari care au ajunsu pe Boemi'a și in specialu pe natiunea cecha, ci cu totul altele. Ferdinandu II adeca a doptandu principiulu perderei de dreptu prin poterea armeloru (Verwirkungstheorie) a desfintiatu vechi'a constitutiune a Boemiei, a declarat statulu Boemiei de monarhicu și exclusivu catholicu, ne mai tolerandu nici-o confessiune a-catholica, era cá elu se'si ajunga scopulu mai pe siguru, au adusu in tiéra nemti catholici buni cu diecile de mii și 'iau asediatu in tienuturile desierate de cechii protestanti. Nemti multi era in Boemi'a și mai de înainte, din cauza că avendu și cechii aristocratiu fòrte barbara, spre a infrena violentele acesteia, chiaru domnitorii cei de antai, cumu au fostu Sobieslav (a. 1100) au adusu in tiéra multe mii de colonisti nemti industriari, caroru leau datu privilegii mari și dreptulu de a 'si fortifica comunele loru cu cetati și bastiöne contra rapacitatii „cavaleriloru.“ Adeca in Boemi'a s'a intemplat intocma cá si in Transilvani'a cu aducerea coloniiloru de Flandri'a și de airea (Hospites flandrenses), și totu asia, mai tardiu aceleasi colonii au datu man'a cu aristocrati'a contra poporulu cechu asia, càtu acumu acesta se considerà numai cá toleratu in patri'a sa, curatu cá poporulu romanescu din Transilvani'a in a sa. Germanisarea Boemiei progressà cu atàtu mai usioru, cu càtu acea tiéra este immediatu vecinata cu Germani'a. Imperatulu Iosifu II a facutu fòrte multu pentru Boemi'a; totu elu a desfintiatu și iobagi'a, care fusese totu asia de barbara cá si cea din Ungari'a, dara de germanisare n'au scapatu nici sub Iosifu.

Dupa acestu imperatu urmà reactiune absolutistica și regimu politienescu atàtu de rigorosu, in càtu necumu revolutiunea cea mare din Franci'a

(1790—1796), dara nici chiaru cea din Iuliu 1830 nu a produsu nici-o miscare in Boemi'a. Dupa aceea inse spiritele incepura a se mai misca și otieli. Cechii avusera acelu norocu demnu de pismuitu din partea romaniloru transilvani, cà regimulu din Vien'a ori-càtu a fostu de absolutisticu in politic'a superioare, pe poporulu cechu in locu de a'lu opri dela scóle, mai virtosu l'a fortiatu a 'si trimite pruncii la scola; in locu de a'lu opri dela industri'a mare și mica, l'a incuragiatu cu totu de adinsulu; in locu de a departa pe cechi dela functiuni publice, tocma din contra, a implutu cu functionari cechi nu numai Boemi'a, ci chiaru și diumetate monarhi'a, era armat'a și mai alesu artileri'a numera oficiari cechi cu miile. Scurtu, cechii se bucurau de tóte libertatile civili, numai nu de cele constitutionali. Meritul loru apoi fu, că ei s'au sciutu folosi minunatu de acelea concessiuni a le absolutismulu, s'au aruncatu pe sciintie, pe arti, industria, comerciul și au disu intru ànim'a loru: Se ne castigam sciintia in orice limba și avutia pe tóte calile permise de legile dummediesci; celelalte apoi au se urmedie mai curendu s'eu mai tardiu, dara de siguru.

Asia au si facutu cechii; de aceea anulu 1848 ii aflase preparati binisioru. Indata dupa revolutiunea din Parisu, o numerosa adunare de cetatieni din Prag'a subscrise una petitiune càtra imperatulu, in care cerea restituirea drepturiloru politice ale tiei și nationali ale poporulu. Intr'aceea se proclamà constitutiunea austriaca din Martiu. Cechii era pe calea cea mai buna de a sterge urmele anului 1620. Ce se vedi inse? Cechii o patira cá si romanii din Transilvani'a. Se sculara adeca compatriotii loru nemtii și le strigara: Stati pe locu! Boemi'a nu e tiéra cecha, ci provincia germana, parte constitutiva a federatiunei germane. Loculu ei este la — Frankfurt. Uniune cu Germani'a s'eu — mórte! Atunci cechii conchiamara pe 31 Maiu la Prag'a unu congressu slavu din tóte provinciile monarhiei locuite de slavi; acela inse nu'si potu termina siedintiele; cà-ci nemtii fruntasi inganfati de superioritatea loru de înainte, turburara spiritele in totu modulu, pàna ce a dou'a di de Rosalii in 11 Iuniu escandu-se unu conflictu între poporu și garnisona, și prefacundu-se in batalia cu baricade pe strade, se terminà abia in 15 Iuniu cu bombardarea capitalei boeme și cu

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Ros'a din Caucasu.

Poema dramatica de Rudolf Gottschall tradusa in prosa.*)

Persónele:

Principele Cericof, colonelu rusu.
Godunof, capitanu, amicul aceluia.
Sarema.
Amul-Beg, tatalu Saremei.
Primulu } capitani de Cercesi.
Secundulu }
Aslan.
Profetulu.

Russi. Cercesi.

(Scen'a se petrece intr'una fortaretia in Caucasu și in regiunea de prin pregiuru. Anulu 1841.)

Actulu Primu.

Interiorulu unui cortu inbracatu cu covóra scumpe. De asupra este aternata o lampa; in steng'a mai multe mescióre cu scaune de campania, in drépt'a unu divanu, deasupra caruia se vede aternatu unu cengir, — unu instrumentu cu corde — și mai multe spade. Córne de bivolu tintuite cu argintu stau pe mésa.

Scen'a Prima.

Cericof și Godunof siedu la o mésa și jóca in popice.

Godunof. Patru!
Cericof. Siepte!

*) Acuma, pe candu o parte mare din armat'a Rusiei petrece in patri'a vecina, între romani, și candu portarea rusiloru este veduta de toti càti au a face cu densii, este interesantu a cunoáce in càtáva si portarea loru din tierile asiatiche dela Caucasu, unde armat'a isi are scól'a sa practica de 100 și mai de ani. Dram'a, s'eu mai bine tragedi'a ce vomu reproduce aci in traductiune, coprinde mai multe scene luate din viétia. Not'a Red.

Godunof. Se mai beau una din acestu cornu de bivolu! Trebuie se me intarescu! Acesta este unu norocu — mai bucurosu l'asiu dori armeloru nóstre. Tu Cericof ai multe mosii pe tiermurii Donului; mosiile mele se afla in luna! Cine are pucinu, mai pierde si acelu pucinu; — asia place reutatiei care domnesce pe pamentu. Dara se continuamu — (arunca popicele). Diece! Buna cifra! Taci cá vine! Cineva trebuie se vrajésca noroculu, pentru că Fortun'a asemenea unei femei, se lasa a fi prinsu prin vorbe dulci!

Cericof, (aruncandu popicele). Doue-spre-diece! Godunof (sarindu in susu). Doua-spre-diece! Adio, ruble imperiale! Sold'a 'mi este pierduta; — dara nu me lasu! Voiu pune inelulu cu acestu diamantu pe o singura datatura, era tu vei pune acea femeia frumoasa, care a fostu prad'a expeditiunei facute in muntii Grusiei.

Cericof. Pe Sarem'a!

Godunof. Da, pe Sarem'a!

Cericof. Vorbesce din tine intieptiunea aceluor córne de bivolu?

Godunof. Ce? Pentru-cà dorescu se amu o femeia frumoasa? Se furu o fericire trectóre vietiei fugitive? Ia popicele, Cericof — joculu sta! Eu punu totu pe o aruncatura, voiescu inse ca prin ea se si castigu totu.

Cericof. Femei'a despre care vorbesci tu, este a mea; ce voiesci tu cu ea?

Godunof. In resbelu posesiunea nu este sigura si nici-unu dreptu siguru.

Cericof. Dreptulu meu este amorulu meu. Arunca popicele — tu me insulti!

Godunof. Acésta sémána a spoliare. Tu 'mi iai banii si apoi te retragi dela jocu.

Cericof (aruncandu o punga pe mésa). N'ati banii; dara se nu 'mi mai vorbesci de Sarem'a.

Godunof. Cericof!

Cericof. Ia'ti rublele si lasa joculu!

Godunof. Mie nu 'mi trebuie rublele; eu vréu femeia aceea!

Cericof. Tu n'ai norocu in jocu.

Godunof. N'amu norocu, n'amu norocu! Acesta este adeverulu! Nu sunt eu óre unu copilu alu acelei steppe sterile, alu unui satu de Cazaci? De asupra leganulu meu n'au stralucitu nici-o stea; in colib'a cersitoriulu ardea numai facii de bradu! Amu statu totu in umbra privindu la alti cumu se bucurau de lumin'a sórelui. Ce 'mi au ajutatu spad'a și epauletele pe care mi le-amu castigatu in serviciulu imperatului? Pentru acestea am trebuit se stau ani multi in acele forturi de pe tiermurulu Marei negre, unde vulturii lui Prometeu mai sbóra inca in giurulu stânceloru Gagrei; unde ventulu cu sufarea sa inveninata bate in giganticii plopi argintii, și unde vér'a perfida clocesce frigurile și mórtea in acele gradini voluptuöse de smochini! Acésta ingalbinesce faci'a, ataca corpulu si suge sufarea vietiei din pieptu. Mórtea este in totu loculu in serviciulu Domnului! Ern'a omóra pe tiermurile Lenei și vér'a pe tiermurii stâncosi ai Pontului; și de aceea trebuie se infrumsetiamu scurt'a viatia prin ori-ce flóre ce ne chiama de pe pomu! Dara eu sunt unu prostu și nu intindu man'a, ci stau in lini'a a dou'a. Acuma inse juru cá acésta nu va mai fi. Alega-se ori-si ce: tu s'eu eu! Sarem'a va fi a mea!

Cericof. Totu vechiulu omu furiosu! Revina'ti in simtiri! Tu nu te affi aici la térgulu de sclavi — Sarem'a nu este marfa ce 'si cauta cumperatoriul! Ea me iubesc si numai pe mine! Tu me pismuesci pentru o fericire, pe care tu nu o poti avé nici-odata. Candu Drago 'mi fu luat u cu asaltu, atunci o amu vediatu asemenea unei antilope spariata fugindu preste stânci și urmarita de o ceta de cazaci, din ale caroru bracia o amu scapatu! Dejã diadem'a si velulu 'i cadusera de pe capu, capitanulu, giubéu'a si fustanel'a 'i erau rupte si aprópe stinsi frumosii ei ochi. Dnpa-ce o amu scapatu, i s'au inseninatu cá si prin o putere magica! Din ei stralucea nu numai recunoscinti'a; ea 'mi urma cá si candu 'i asiu fi fostu tramisu de Allah, D-dieulu ei! Ea 'mi vorbi estasiata: „Rosele Sirei inflorescu inaintea mea, si din profumurile lor adie sufarea lui

spargerea congresului. Dupa această inse luptele nationale in locu de a inceta, devenira si mai inversiunate. Se deschise parlamentulu constituante alu monarchiei la Vien'a. In acela cehii se portara cá buni cehi, dara totu asia buni austriaci; din contra, maiortatea germaniloru se declará de pangermanista si alergá la Frankfurt. Cehii ajutá pe dinastia si contra magiariloru. Dupa revolutiunea din Vien'a parlamentulu se mutá la Kremsier. Nou'a constitutiune din Martiu 1849 data numai pro forma, dupa aceea venirea russionoru si cu ei a reactiunei, puse capetu la tóte miscarile constitutionali, nici-decumu inse la ur'a dintre cehi si nemti.

Dela 1850 si mai virtosu dela 1860 program'a politica a cehiloru este: Nationalisarea Boemiei in sensulu maiortatiei locuitoriloru tierei si restaurarea drepturiloru ei politice, séu cu terminu diplomaticu: Restaurarea Corónei boeme, in sensulu de inainte de 1620. Se intielege usioru, cá minoritatiei, adeca germaniloru, nu le póte conveni acea programa cu viéti'a odata. Dara cehii pe langa ce facu apellu la dreptulu loru istoricu, pre cátu acela este aplicabile in secolulu nostru, insistu cu taria si perseverantia pe langa aplicarea principiulu maiortatei nationale.

Apoi dara cumu totusi cehii au ajunsu la rol'a torturatoria a politiceii de passivitate? La această vomu raspunde preste puçinu.

Agitatiunile electorali in Ungari'a si Transilvani'a.

S'a intemplatú acea ce se presimtise inainte cu 2—3 septemani, cá adeca astadata partidele s'au feritu a bate la toba planurile lor, ci au cercatu a se pacali un'a pe alt'a pe sub ascunsu, éra cu manifeste, cu proclamatiuni si reclame prin pressa esu abia acuma, dupace 'si preparasera terenulu prin corespondentie private, prin caletorii fóra sgomotu la faci'a locului si prin conferentie confidentiali de cáte 10—12 insi. Se pare inse cá partid'a ministeriale a pacalitu reu pe celelalte. Celu pucinu se scie pána acumu atáta, cá fórté multi fosti deputati din acea partida se tienu cá realesi de siguru. Diarielu partidei intrunite au inceputu a se lingusi barbatescu pe langa ardeleni si chiaru pe langa romani. Lui P. Naplo i se scurge ánim'a de Szegény Erdély (sarac'a Transilvani'a), i s'a facutu de ea mila, cá si la fauru de pila, dupace s'a tocitu cu totulu; éra Közvélemény alu lui Bela Lukács deplange amaru sórtea „nemesiloru“ din Transilvani'a, cá-ci si-au tocatu averile si au ajunsu fugari pe pamentu. Éra acuma? Se'i puna in pitóre diet'a viitória, mai alesu déca voru alege cátu mai multi armeni si evrei. Eramu se uitamu: br. Kaas cere in P. Napló se se faca scóle si pentru „mocani;“ éra P. Moritz, dupace se întórse din secuime, unde a datu preste opostiune mare, cutri-erá comitatele Biharu si Satmaru spre a ferici pe romani.

Amu voi se ne abatemu cu totulu dela satira intr'o epoca atátu de seriósá; dara chiaru si unele corespondentie private de ale nóstre ne impingu spre ea. Asia de es. ni se scie dela B.-Pesta din 25 Iuniu, cá unu domnu mare de acolo scrisse la trei protopopi,

D-dieu! Braciale tale sunt tari cá stâncile Casbecului; ochiulu teu este cá sórele pe culmile dela Tifis; viati'a mea este a ta!

Godunof. O ai acuma destulu de multu.

Cericof. Voi me pismuiti pentru dulcea mea fericire, pe care voi toti nu o cunósceti! Sarem'a 'mi urmá si candu amu fostu chiamatu la Tifis prin o missiune. Oh, ce incantatoriu éra pe coperisiele dela Tifis; pe ceriu se inaltá lun'a, faci'a amorului si nuorii se infiacarau in giurulu Casbecului; fontanile 'si arunceu in susu argintiele loru radie de apa; valorile Chirosului inbetate de lumina inbraciosiau campulu de lauri, si pini asemenea unoru martori tacuti, isi plecá verfurile salutandu aliantia amorului.

Godunof. Pentru ce 'mi descrii cu coloru atátu de vii fericirea ta? Voiesci se me iritedi? Teme-te de mine! De multu clocotescu in mine — si nu o voiu mai putea suferi.

Cericof. Ti descriu fericirea mea, pentru-cá se 'ti probediú, cá această rosa infloresce numai pentru mine — numai pentru mine! Fiic'a de principe din Caucasu 'mi urmédia cu amoru fidelu de buna voi'a ei. Candu eramu ranitu, ea m'au ingrijitu di si nópte, si nu se departá dela patulu meu! Amorul ei este unu cultu divin, prin care cineva onorédia pe Diei! Se nu te apropii deci de ea, nici cu ochii si nici cu vorbe; — eu o padiescu! Viati'a 'ti este in jocu! Nici in ór'a mortiei n'asiu putea se vediu stralucindu această pétra nestimata intre juvelele altuia; pentru-cá margaritare cumu este acesta, cineva le arunca in mare.

Godunof. Tine'ti rubele, fericitul! Eu sunt unu omu bancrotu — nu mai asteptu nemicu dela viati'a această, déca 'mi lipsesce acea una! Eu nu sunt unu Cericof, o sciu prea bine. — Eu sunt camu palidu si uscativu, in mine portu veninulu de pe tiermurile Colchidei! Trebuie se 'mi fia rusine cá mai respiru! Aerulu celu curatu alu muntiloru Grusiei este prea bunu pentru mine, — mai bine aru fi pestilentia! Dara pentru-cá totusi traiescu si respiru, voiu incerca se rapescu celu pucinu fericirea altora! Eu 'mi voiu urma calea, principe Cericof! Unde me va duce, nu sciu; dara crede-me, cá déca tu vei arunca margaritariulu in mare, eu voiu afla midilóce ca se 'lu scotu din fundulu ei. (Ese.)

(Va urma).

cá se'i stea in ajutoriu la alegeri, cá le va fi multiamtoriu. Unu altu domnu mare totu de acolo, care scie perfectu romanesce, dupa-ce caletorise cu septemanele p'ntre romanii ardeleni, s'a intorsu cu respunsulu neplacutu cá „intre romani nu se vede nici-o miscare in privint'a alegeriloru dietali.“ Cu totulu altu complimentu facura totu in B.-Pesta cátiva deputati neromani, alesi inainte cu trei ani de catra romani, dicându: „Ne tememu cá valachii la alegerile viitorie voru fi activi, voru avea mai multi candidati, si in acelu casu alegerea nostra va fi multu mai grea si mai costatória cá in alte període.“

Veti dice póte, cá dupa legea noua coruptiunea si seductiunea se pedepsesce aspru. Ci cá asia ar fi, candu ar fi.

Dela Clusiu, Desiu, Nasaudu, Alb'a, Orasteia, Dev'a etc. avemu sciri, cá in acelea regiuni au inceputu a tiené si romanii carturari conferentie confidentiali, cu scopu de a'si mai intreba odata consciint'a cu privire la politic'a resistentiei passive, si asia a se prepara pentru conferentia electorale. Fórté intielep-tiesce. Éste prea de doritu, cá toti romani din tóte cercurile electorali se imitédie esemplulu ddloru cátu mai curendu si cu adaosu, cá fiacare se se informédie cátu se póte mai exactu despre numerulu alegatoriloru fiacarui colegiu, cáti voru fi verificati in sensulu legiloru modificate (citatie si de noi in unulu din Nrii preced.)

Multi ne întreba, cá ce voru si Sibienii. La această speramu se le damu si noi, dóra chiaru in Nr. viitoriu, unu respunsu limpede.

Dela Brasiovu avemu de dato 1 Iuliu acestea: La alegerile municipali din septemana trecuta romanii, de si tractasera cu sasii, totusi n'au fostu in stare se scótiá nici-unu functionariu romanu pentru cetate; au patitu cá si romanii din Sibiu in érn'a tr. Se dice cá prefectulu Szentiványi este suparatu pentru această si cá va raporta la ministeriu in favórea romaniloru. In privint'a viitórieloru alegeri, discussiunile s'au pornitu si intre romani, dara in modu confusu. Multi din ei voru activitate, altii nu astepta nici dela aceea nimicu, si éraii altii striga cá n'au programa si cá lipsescu conductorii.

Atáta e totu? Apoi cine nu are programa, isi compune una si doue; éra societatea séu partid'a, séu natiunea, carei ii lipsescu conductorii, isi alege ea insasi in tóta libertatea si nu astépta se i se inpuna nimeni de conductoru, cá-ci nimeni nu are placere se o patia, buna-óra cá coconulu Costache Ghica supranumitu Tingirica, in dilele lui Cusa-voda cu alegatorii din Bucuresci.

In fine, din partile Banatului si ale Zarandului avemu scirile cele mai surprindetórie, alu caroru sim-bure este, cá in cele mai multe colegiuri electorali alegatorii romani au desperatu de a mai poté scóte din urna deputati romani, prin urmare cá stau in cumpana, se'si mai cerce noroculu, séu se se abtiena cu totulu.

Corespondentie particulare ale „Observatoriulu“.

Clusiu 29 Iuniu 1878.

Prea pretiuite si sinceru stimate Domnule!

Ve este cunoscutu, cá si eu cu viua interesare privescu mersulu evenimenteloru in această epoca atátu de critica, si cá pe langa sórtea patriei nóstre proprie, firesce viitoriulu tierei sorore, sórtea fratiloru nostri de preste Carpati e aceea, la care cugetu mai adese-ori, de candu ei se afla intre nisce incurcaturi asia de periculose.

Mi-amu fostu luatú voia a Ve comunica intru-o epistola lunga privata, inca la inceputulu lunei lui Martiu a. c. parerile mele modeste despre situatiunea Romaniei, si cá unde va poté inca ajunge tiér'a vecina intre viforele ce o amenintia?

Aceste pareri erau firesce basate in mare parte numai pe combinatiuni facute pe temeulu trecutulu si dupre rumegarea si comparatiunea tuturoru acelor sciri, ce potusemu culege din diversele scrieri si foi publice.

Dvóstra ati binevoitu a-mi raspunde cu câteva linii intr'unu modu pentru mine fórté magulitoriu; ati lasatu inse intre afacerile Dv. multifarie respunsulu meritoriu pe mai tardiu, — prin urmare nu sciu inca destulu de lamuritu, cá sunt óre opiniunile nóstre in deplina consunantia, si cumu-ca fostu-a de unu folosu baremu cátu de pucinu aceea voluminósá si fatigante epistola a mea, ori ba? — In cátu mi-amu potutu trage consecintie din articlii fórté instructivi ai Dvóstre, esiti de atunci in pretiuit'a - Ve fóia „Observatoriu“, mi se pare cá la inceputu mai tare amu divergatu, éra déca mai inainte ati socotitu póte, cá cele ce V'amu scrisu sunt numai efuinti'a unui pesimismu, acumu V'ati lasatu de aceste presupuneri sinistre.

Eu nici-decumu nu sumu pessimistu, déca cu atátu mai pucinu vedu cause de a fi unu optimistu prea mare. — Dorere! cele ce V'amu scrisu deunadi, sunt aprópe de a fi in parte preste pucinu fapte implinite. — Nu inse tóte. Acumu nu mai dórme Europ'a, cumu facea inca inainte de 3—4 luni. Acumu credu cá temerile mele exprimate in amintit'a mea epistola se voru dovedi baremu intru-o parte de nefundate. Nimicu nu dorescu mai din ánimá. Se dea D-dieu cá se nu me insielu!

In cátu inse pentru r e t r o c e s i u n e a

Basarabiei, mai tóte, cáte sciri amu cetitu despre această pána acumu, si cáte sciri s'au straturatu in publicu despre lucrurile congresului din Berolinu, mai tóte din di in di, totu mai multi me intarescu intru convingerea ce amu fostu esprimatú-o in inainte cu câteva luni in episto'la cea lunga, ca adeca, de si Romani'a prin tienut'a se corecta politeca, si prin eroismulu fiiloru sei in luptele seversite si-a castigatu simpati'a mai a in tregei Europe intr'unu gradu cumu nu s'a bucuratu de unu atare renume romanii dóra nici in dilele glóriose ale lui Stefanu celu mare, si de si dreptulu bunu alu Romaniei la Basarabi'a (si inca nu numala partecic'a recastigata in 1856, ci la intrég'a Basarabi'a pána la Nistru) e nenegabile, si e curatu cá sórele, in butulu tuturoru sofismeloru produse in contra ei, totusi Romani'a nu va poté mantiené Basarabi'a, ci va fi silita a o dá Russiei, de nu tóte trei judecie, déra celu pucinu un'a parte óre-care a Basarabiei romane.

Poterile mari, pe langa tóte cá la mai multe d'intre ele din diverse respecte le sta in interesulu loru propriu a sustiené integritatea Romaniei — privescu cestiunea retrocesiunii Basarabiei de o momentuositate numai secundaria.

Austro-Ungari'a e aceea d'intre poterile mari, pre carea — precumu se scie de comunu — o intereséza mai de aprópe, cá gurile Dunarei nici mediatu nici immediatu se nu devina in posesiunea Russiei. Austro-Ungari'a, si mai vertosu cea din urma e aceea, carea si din alte puncte de vedere e interesata mai tare, cá Basarabi'a se remana in proprietatea Romaniei. Din parte'mi eu tienu integritatea Romaniei de unu ce de suprema momentuositate pentru monarchi'a nóstra. — In tóta peninsul'a Balcanica mai numai romanii si grecii sunt acele natiuni, in care ea ar poté aflá unu razemu securu; si de unu atare ea are mare lipsa, mai cu séma acuma dupre transformatiunile cele nóue din Turci'a europeana.

Ori-ce organizatiune voru capeté in Oriente provincie slave, in totu casulu slavismulu de acolo se va intari. Acesta in sine nu ar fi inca neci-unu reu. Eu din totu sufletulu dorescu libertatea si inflorirea la fiacare poporu; déra pericululu jace intr'aceea, cá dupa-ce Europ'a — si in prim'a linia monarchi'a austro-ungara nu a avutu grije de tempuriu, séu nu a fostu in stare cá se elibereze pre popórale acele si se nu lase meritulu initiativei Russiei, marea infuintia a Russiei poternece asupra acelor consangeni ai sei, nu póte fi nimicita; ci in casulu celu mai favorabile, multu puçinu miciorata si paralisata in cátu-va. Prin urmare imperiulu nostru are mare interesu, cá Romani'a se nu fia desmembrata si debilitata, ci se remana in integritatea sa, ba in cátu se póte, se se si intarésca; de óra-ce e unu elementu neslavicu, carele — firesce cá pe langa o politica adevératu binevoitóre a monarchiei nóstre facia si de romani — ar deveni pentru Austro-Ungari'a o bariera de unu folosu reale si fórté pretiubile.

Candu dara Russi'a nu aru fi impededata de a reluá Basarabi'a romana, si prin această ar inghiti si mistui éra o parte a Romaniei (precumu dela 1812 a inghititu partea de cinciori mai mare a acelei provincii romane si prin succesele sale din ce in ce mai intinse in russificarea poporulu romanu de acolo si prin colonisarea Basarabiei russesce cu popóra slavice a si inceputu a mistui de totu), prin asta nu numai singuru Romani'a ar suferi o scaderé mare, déra o dauna fórté sentibile ar suferi chiaru si Austro-Ungari'a, atátu in interesele sale economice si comerciale, cátu si politice, cá-ci slabindu elementulu romanescu, ar slabi si barier'a ei unica in oriente: Romani'a libera, carea monarchiei nóstre aru poté face servituri fórté priintiose.

Déra in mani'a tuturoru acestoru motive supra-atinse scimu chiaru din acte oficióse, cá insu-si cancelariulu imperiulu nostru a dechiaratu dejá de multu, cá cestiunea Basarabiei o privesce de o insemnata de secunda ordine. Nu sumu versatu in politic'a inalta, cá se gácescu caus'a acestei tienute, ci constatu numai faptulu.

Candu déra nici din partea poterei celei mari de aprópe interesate nu e sperantia cá se va espune seriosu spre aperarea integritatii Romaniei: cumu potú óre contá intre impregiurari presente fratii nostri la ajutoriulu mai energiosu alu celorualalte poteri, cu multu mai pucinu, ori immediatu nici decátu interesate in caus'a această?

Poterile mari, la casu de cá le va succede a-si scuti interesele loru principali, voru jertfi caus'a bieteii Romanie, séu voru remanea langa vorbe bune numai, déra nici un'a din ele in casu de lipsa nu voru scóte sabi'a spre aperarea integritatii Romaniei, éra brav'a ostire romanesca, ce-i dreptu, isi póte

astiga inca multi lauri de eroismu intru aperarea teritoriului seu, dera in fine singura, fora vre-unu priginu puternicu, nu va putea sustiene tempu mai delungatu o lupta, carea se aiba si efectulu doritu acia de o putere relative atatu de uriasia cá Russi'a.

Russi'a nu va renuntia de buna voia la pretensiunea sa. Precumu se vede, ea urmaresce cu mare enacitate scopulu seu spre a redobendi barem o parte insemnata a Basarabiei romane, pentru a terge urmele tractatului dela Parisu; pentru de a se intari la gurile Dunarei, pentru a fi mai aprópele tierile sudslavice, si pentru cá se póta areta poporului seu cu atatu mai multu resultatu dupa sacrificiele sale cele mari de sange si bani. Si cu cá tu va fi silita Russi'a a face asia numite „concesiuni“ la congresu in alte cestiuni mai insemnate, cu atatu mai mare perseverantia se va alipi de soft'a sa in privinti'a Basarabiei. — Ba deca amu presupune chiaru, cá Russi'a insasi ar renuntia astadi la nejust'a sa pretensiune, si asia nu si-ar poté ajunge tient'a sa acuma (ce inse intre imprejurarile de facia e fórté neverosimile), in sa si atunci biét'a Romani'a, abia s'ar poté semti cá proprietariu vecinicu si pacificu alu Basarabiei, ci pe anga totu dreptulu seu, ea ar posiede-o aceea mai multu numai cá unu farmeru amerintiatiu de a o pierde (si inca fora de resplata), de nu astadi — mane. De alta parte firesce cá nu e eschisa si posibilitatea, ca voru veni ore-candu nisce tempuri si pentru Romani'a mai fericite, unde intre alte constelatiuni mai favorabile va poté redobendi, ceea ce a perdutu adi si eri. Se dea Ddieu cá se fia asia. Se speramu asta, dera acumu se ne ocupamu cu imprejurarile actuali.

(Va urma.)

Budapesta 25 Iuniu 1878. Din camera ablegatiloru din Budapesta. 80 milioane de florini, ca detoria de statu a monarchiei nostre la banc'a austriaca privilegiata din Viena, a fostu obiectulu de pertractatu si de hotaritu in siedinti'a camerei legislative a ablegatiloru din Budapesta in 22 Iuniu 1878 calend. gr. Detoria de 80 milioane se trage din tempulu de inaintea facerei dualismului inaintea de anulu 1867. Cu occasiunea facerei dualismului, adeca a inpaciurei facute intre Austria si Ungaria in anulu 1867 se-a statoritu si hotaritu in principiu, cá Ungaria se primeasca asupra sa din tóte detoriile monarchiei, facute póna atunci ca detorii comune, 30%. In privinti'a unei detorie in suma de 80 milioane florini inpaciurea speciala nu se a facutu, adeca in privinti'a asta s'au facutu atunci dificultati si exceptiune din partea Ungariei. Insa ca pentru detoria asta speciala se nu fia impededata inpaciurea peste totu, s' a lasatu in reserva si restantia, cá obiectu de pertractare speciala mai tardiu.

De atunci incoace au decursu pertractarile intra ministeriile dela Viena si dela Budapesta fora resultatu. Acum in sa cu espirarea terminului de 10 ani, a inpaciurei facute, si cu reinnoirea inpaciurei, a primitu Ungaria pe bas'a statorita si din estea 80 milioane florini, 30%. Ungaria nu cunoște dreptulu din partea Austriei, respective detorintia din partea sa, cá din detoria asta de 80 milioane florini se primeasca 30%. Insa cu privire la celelalte obiecte de inpaciuitu per regulam: do ut des, — facio ut facias, a primitu si din detoria asta 30%, ca se nu mai remana obiectu de processu, de cearta intra Viena si Budapesta.

De altumintrea imprejurarile de acum sunt mai favorabile pentru Austri'a facia cu Ungari'a, decum erau in anulu 1867, dupa batai'a dela Königgrätz, si candu era invasiunea revolutionara a lui Klapka temuta in Austri'a, adeca candu Austri'a era in necasu mare, si ingrijata de revolutiune interna.

La primirea detoriei pomenite prin camer'a ablegatiloru s'a facutu votare nominala. Dintre 445 de ablegati, au votatu 206 pentru primire, — 148. in contra primirei, — si 90 au absentatu. Unulu, adeca presiedintele, nu a votatu.

Actulu acesta de votisare cuprinde in sine faptele s'au imprejurarile urmatóre:

Deputatii nemaghiari, cu exceptiune fórté mica, au votatu pentru primirea detoriei, in sa nu din caus'a increderei facia cu regimulu, spunendu-i-o chiaru, ca in regimulu lui Tisza nu au nece o incredere.

Si anume: dintre croati, 34 la numeru, nece unulu nu a votatu in contra primirei, — numai unii au absentatu, nefiindu in Budapesta.

Dintre romani, 17 la numeru, au votatu 8 pentru primire, — 2 in contra primirei, si 7 au absentatu. Intre cei 17 romani, deputatii maghiari alesi de romani, vro 8—10 la numeru, nu sunt numerati. Dintre 18 sasi numai unulu a votatu in contra propunerei. Esta unulu nu e sasu, numai alesu de sasi dela Bistritia, ca si Moritz Paulu deputatulu romaniloru dela Mercurea, Kállay Beni de la Sasusebesiu etc.

Sasiu au avutu intre sine intielegere, cá aceia cari aru vota in contra, se absentedie si se nu votedie.

Deputatulu serbu Dr. Polit de si a fostu in siedintia, dela votare au absentatu.

Cei doi deputati romani, cari au votatu in contra primirei, sunt: Georgiu Stupa din Budapesta, curatoru la beseric'a gr. res. romana din Budapesta, si Iosifu Nistoru dela Aradu, amendouii membrii ai partidei oppositiunale unite.

Dintre deputatii ardeleni peste totu, vro 73 s'au 74 la numeru, numai 12 au votatu in contra propunerei.

Oppusetiunea camerei, cu exceptiuni fórté pucine, sta din maghiari alesi in Ungari'a, in cercuri curatu maghiare, mari.

E adeveratu, cumca detoria asta primita de 30%, din 80 milioane florini adeca in summa de 24 milioane, e o sarcina pe Ungari'a; dara e o consecintia necessaria — (numai traganata póna acum dela anulu 1867) — a pactului dualisticiu facutu in anulu 1867.

Daca oppusetiunea organisata a camerei face capitalu politicu din caus'a asta, in contra gubernului de acum, apoi acestu capitalu politicu e asemenea cu cela, care ilu a facutu insusi Colomanu Tisza facia cu partid'a deakiana, de pe bancele oppositiunei póna ce 'i a succesu a fi acum insusi administratoru alu tieriei; — si apoi cá Ungarii peste totu in anii 1861—1862 in contra regimului dela Viena, amagindu poporulu, cá sub regimulu maghiaru constitutionalu nu voru avea tymburu, nu va fi monopolu de tutunu — si darile tieriei voru fi mai usióre.

Daca Colomanu Tisza ministru presiedinte a amenintiatu pe nationalistii nemaghiari cu sfarmare, cu sdrobire, si daca romanii si celelalte nationalitati nemaghiare au de a suferi asupra si persecutiuni personale si materiale din partea unoru organe ale gubernului, si daca legile si ordinatiunile sunt vitrege in privinti'a nationalitatiloru nemaghiare, — daca maghiarisarea in limba se exerceadia intru unu modu terroristicu, si despoticu, irrationabilu, apoi caus'a nu jace numai in person'a propria a lui Colomanu Tisza, ci mai multu in maghiarii si maghiaronii oppositiunali, carora Tisza nu li destulu de maghiaru si de maghiarisatoriu, in cátu dorescu, ei oppositiunali.

Daca unu Simonyi Ernő indrasnesce in siedinti'a camerei, fora sfala, fora grige, a spune despre unu ministru maghiaru, contele Andrásy, cumca ar trebui spendiuratu, apoi unu astufeliu de omu, adjunsu la ministeriu cu partisanii sei, ore nu ar fi si mai asupritoriu de nationalitatele nemaghiare, de cátu e acum Colomanu Tisza? Si Simonyi Ernő nu e o persona neinsemnata in camer'a deputatiloru, ca e conducatoriulu partidei extreme oppositiunale.

In privinti'a nationalitatiloru nemaghiare sunt partidele maghiare cá Scylla si Charybdis, adeca se te feresci de fiacare, incátu poti.

Dela congresulu europénu.

Se pare ca dela a opt'a siedintia incóce membrii congresului nu mai tienu cu atata rigóre la secretu cá mai inainte; asia incepura a se stracura mai multe sciri positive. Cu delegatii Romaniei s'a intemplatu precumu se anuntiase in septeman'a trecuta. Invitati fiendu pe luni 1 Iuliu in siedintia, dd. Brateanu si Cogalniceanu introdusi de cátra unulu din membrii germani in sala de siedintie, presiedentele principe Bismark ii salutá, prin cuvente binevoitórie, si 'i invitá a ocupa locu langa delegatii Turciei. Dupa aceea dandu-li-se cuventulu, dn. Cogalniceanu citi in faci'a adunarei unu discursu intemeiatu pe cunoscutulu memorialu comunicatu mai de inainte congresului si bine motivatu; totuodata depusera pe més'a congresului conventiunea din 4/16 Aprile 1877 inchiaeta cu Russi'a, cumu si alte documente necesarie la apararea santei cause a patriei si natiunei. Terminandu delegatii Romaniei cu defensiunea, si sculandu-se cá se ésa din sala, domnulu Radovitz ii petrecu totu cu ceremonialulu observatu la delegatii Greciei. Se spune apoi, cá dandu presiedentele caus'a Romaniei in desbatere, luá cuventulu dn. Siuvalov spre a imputa mare ingratitude romaniloru, pentru carii Russi'a si-ar fi versatu sangele in periodu mai lungu cá de 100 de ani*). Romani'a inse afla aparatori zelosi mai alesu in delegatii Italiei, pe carii ajutora delegatii Franciei, in sa ai Angliei si comitele Andrásy. Dupa scirile telegrafice venite de atunci incóce se crede, cá Congresulu europénu se induplecá a intregi si relative a modifica preliminariele pacei de st. Stefano atingatória de Romani'a camu asia: Independenti'a Romaniei cá statu suveranu este recunoscuta si sanctionata de cátra Europ'a; 'i se cere inse cá se proclame si egalitatea de drepturi pentru jidovi, precumu s'a cerutu dela Turci'a, Serbi'a, Montenegro etc. Basarabi'a nu se dá intrega Russiei, ci partea de a stang'a de cátra Chili'a, Delt'a intréga a Dunarei cu gurile sale si insul'a cea importanta a Sierpilorulu remanu in potestatea Romaniei. Totu asia si Dobrogea trece la Romani'a in schimbu pentru partea ce 'i se ia din Basarabi'a. Preste acésta, se mai dá Romaniei cá desdaunare pentru spelele facute in campani'a din anulu trecut, una parte din Bulgari'a limitrofa cu Dobrogea; éra acea parte merge póna in lini'a ce se trage de langa cetatea Silistri'a póna in tiermii Marei negre la cetatea Mangali'a, situata mai din susu de Chiustengea. Combinandu dupa charta, teritoriulu decretatu de Europ'a din colo de Dunare cá parte constitutiva a Romaniei, pe viitoriu ar fi prestie indoitu mai mare decátu este celu ce 'i se ia

*) In Nrii 27—31 ai „Obs.“ noi amu pusu in cumpana ceea ce facuse Russi'a pentru Romani'a si acésta pentru Russi'a póna in a. 1829.

din Basarabi'a dela 1856; pe acelasu teritoriu transdanubianu castiga si calea ferata dela Cernavoda la Chiustengea. In cátu pentru populiatiune, apoi aceea luata relative in proportiunea teritoriiloru cu nimicu nu e mai pucinu locuita Dobrogea si partea Bulgariei ce trece la Romani'a, decátu este Basarabi'a. Plecandu dela Silistri'a pe malulu dreptu spre gurile Dunarei, dai de orasiele Rasov'a, Hirsova, Cernavod'a, Macinu, Isaccea, Tulcea, éra pe tiermulu marei si prin centrulu Dobrogei, de Babadag, Medgige, Chiustenge, Tusla, Mangali'a, si multime de sate si catune. Dobrogea era cunoscuta in vechime sub nume de Scithia minor; éra cá ea a fostu colonisata de Romani, de nu ar mai fi alte documente, sunt de ajunsu resturile de valluri (siantiuri), care póna in dio'a de astadi se numescu Vallum Trajani, in regiunea pe unde trece acumu calea ferata numita de anglii danubiano-pontica, pe distantia preste 7 miluri póna la marea negra. Populiatiunea este, cá si cea din Basarabi'a, fórté amestecata, dara de a lungulu Dunarei sunt si romani multi, la carii se alatura necurmatu, mai virtosu romani emigrati din Transilvani'a. Populiatiunea de tataru emigrata in Dobrogea din Crime'a, de sub „dulcea“ domnia rusésca, este numerosa; dara acei tataru sunt cunoscuti cá ómeni fórté paciuiti si laboriosi.

Asia dara, presupunendu, cá scirile comunicate aci dela Congresu ar fi autentice, in urmarea decretului imperativu si unanimu alu puteriloru mari, Romani'a in realitate in locu de a perde ceva, din contra castiga fórté multu si din tóte punctele de vedere; gurile Dunarei, portu la mare, cale ferata, puncte bune strategice, teritoriu mai multu cá indoitu*), din care celu puçinu 2/3 este fórté fertile, anume pentru grane frumóse si pasiuni grase, éra restulu este parte baltosu, parte tufosu; dara ce a fostu odinóira Olandi'a si una parte din Germani'a renana, deca nu balti si mare; éra astadi? ele sunt adeverate gradini facute de mana omenésca.

Nici chiaru de drepturile politice pretinse de cátra Europ'a pentru jidovi nu are se le mai pese multu romaniloru. Cu jidovii éra fórté greu póna candu aceia in Serbi'a éra suferiti numai cu cea mai mare greutate, si póna candu in Turci'a europena ajungea desu in furci pentru crime diverse usitate la ei, si apoi nici in vecin'a Ungari'a, nici in Galiti'a si nici in tóta Austri'a si Germani'a nu se bucurá de drepturi politice, ba in unele provincii nici de drepturi civili, nici de libertatea religiunei. Astadi acelea conditiuni sociali ale jidoviloru s'au schimbatu preste totu, chiaru si in Rom'a si in Russi'a, unde éra persecutati pe mórté si éra constrinsi se fuga de acolo in Moldov'a, unde s'au inmultitu asia de tare, in cátu se persecuta ei intre ei fórté reu, pentru cá nu mai incapu unii de altii la „Geschäfturi“ si Kisliguri (castiguri). Li se va deschide drumu largu in Bulgari'a, in Rumeli'a si chiaru in Asi'a mica si se voru duce din ei cu diecile de mii. De alta parte gubernulu si potestatea legislativa voru ingriji cu tóta rigórea prin tractate-cartelle, cá jidovii vagabundi, desertorii si criminali fugiti din Austro-Ungari'a si Russi'a in Romani'a se se intórca fora nici-o crutiare la urm'a lor, se se si pedepsésca si se 'i tiena cine 'i are. In fine natiunea romanésca intréga va porta de grija, cá prin incuragiarea casatoriiloru curate, elementulu romanescu vioiu si sanetosu se se inmultiesca, se creasca neincetatu, si generatiunile june se 'i ia educatiune demna de poporulu celu mai nobile si celu mai cultivatu din lume. Natiunea romana are teritoriu intinsu; numerulu seu se póte indoi fora nici-unu periculu. Avuti'a 'i va veni mai alesu prin comerciulu maritimu; si apoi: Numai popórale luminete si totuodata bogate potu fi si libere.

Din tóte acestea inse nu urmedia, cá Romani'a nu trebuia se se oppuna din resputeri la cestiunea Basarabiei. Ratiuni fórté grave cerea imperiosu acea tienuta si nu alt'a. Astadi Romani'a é ajunsa in positiune de a se supune la vointi'a Europei intregi, éra nu numai la pretensiunea unei puteri singuratece. Diferenti'a este fórté mare si garanti'a pe viitoriu ia cu totulu altu caracteru.

Serbi'a, care prin tractatulu de St. Stefano fusese tare nedreptatita, dupa scirile mai próspete pote se fia indestulata, din cauza cá congresulu ii acordá din corpulu Turciei vechiu unu teritoriu de trei districte din cele mai mari si câteva cetati. Cu Montenegro si mai alesu cu Greci'a mai sunt mari dificultati; dara nici Muntenegro nu lasá in pace pe Europ'a, póna nu 'i acordá si portulu Antivari in marea adriatica, in mani'a pressei

*) Camu pre cátu ar fi 1/3 din Transilvani'a.

austrounguresci, care pretindea neincetatu, ca Montenegriilor se nu li se dea nici-unu portu.

Sedintele plenarie ale congresului voru mai dura vreo 10—12 zile, dupa aceea voru remanea comisiunii insarcinate a se ocupa cu detalieri si cu executarea. Atata numai, ca decisiunile congresului nu inspira credintia in pace durabile, ca-ci elu a luat prea multe semi-mesuri, si lasa pe viitoriu locu la conflicte noue si periculoase. Tota lumea crede, ca nu voru trece 9—10 ani si Russi'a se va arunca de nou incoace cu armatele sale. Noi inca credem, ca Romani'a nici-odata nu se va impaca cu decretale impuse ei de catre Congresulu europeanu din 1878.

Republica Franciei.

Parisi. Capitala si amu potea dice, Franci'a intrega trece dintr-o serbatoare in alta. Espositiunea esi preste tota asteptarea lumei intregi. Las' ca in aceea s'au concentratu tote minunile geniului omenescu si ca civilizatiunea Asiei se mesura cu a Europei, dara venitul ce curge in tiara si capitala prin canalele espositiunii, este cu totul extraordinariu. Sunt zile, in care o cercetédia preste 200 mii de ómeni. Principele de corona alu Angliei, siahul (regele) Persiei Nasr-Eddin si alti suverani petrecu in Parisu la espositiune. In onorea acestora presedintele republicei marsialulu Mac-Mahon tienú deunadi revista preste 45 ostasi. Mai apoi se factu alergare de cai, unde premiulu celu mai mare fu de 100 mii de franci, si la care au esitu mai multi ca 100 mii de spectatori. In 30 Iuniu s'a serbatu aniversaria fundarei republicei, care chiaru dupa scriile aduse de pressa ultramonarhica a decursu in ordine minunata. La ceremoni'a oficiale esecutata de inaintea statuei Republica, dn. Marcere ministru de interne avú dreptu se dica: Franci'a, natiunea intrega este acumu republicanu.

Sciri diverse.

Sibiú. Ploua éra si aprópe necontenitu. Miercuri sér'a spre Joi avuramu tempestate infricosiata, candu a si trasu la trei locuri, in turnulu bisericeii ev., in casele lui Wagner si intr'o casciora de accisa, unde electricitatea sfarmá una parte din hornu (urloiu, cosiu) si vatr'a.

In aceea si nopte a fostu si la Clusiu tempestate mare cu fulgere si tunete.

Marti sér'a domn'a Wagner, soci'a unui capitanu, inse fugita dela barbatu, aflandu-se in gar'a dela Sibiú, a trasu cu revolverulu in dn. loc. colonelu Georgieviciu si l'a nemeritu pucinu in pantece. Femei'a spulberata, fu dusa in arestu, dupa aceea in spitalu.

In Fagarasiu s'au inecatú trei ómeni intr'o fontana, nu de apa, ci de gazurile puturose.

Dela Abrudu primimu acesta Convocare. Adunarea cercuala a despartimentulu VII alu asociatiunei transilvane, se convocá prin acesta pre Duminea in 14 Iuliu 1878 st. n. d. a. la 2 óre in opidulu Abrudu, la carea avemu onóre a invitá pre toti membrii acestui despartimentu.

Abrudu in 30 Iuniu 1878.

Comitetulu cercualu.

A. Filipu,
directorele despartimentulu.

Literariu.

(Câteva pagine din brosiura Romanismus.)
(Urmare.)

Dupa acestea aduce intemplantu episcopulu Sav'a la prandiulu principelu ungurescu; déra o relegéza in domeniulu fabuleloru. Acésta intemplantu e adeverata, pentru-ca nu numai scrietorii romani o recunoscú de atare, ci si unii magiari nepreocupati, cumu e Bod Péter si Cserey, si servese de modelu de persecutiunea, ce a induratu baserica nostra din partea principiloru calvinesci. Ne vorbesce mai departe, ca Ungari'a si Transilvani'a suntú cucerite cu spad'a unguresca, si ca pana ce in alte state elementele cucerite au fostu con-

topite si nimicite de cuceritori, pana atunci in Ungari'a si Transilvani'a elementulu romanu se bucura si astadi de esistentia.

Nici-odata magiarii nu si sapa grópa mai mare, decatu laudandu-se ca ei au cuceritu aceste tieri cu armele. Mai antaiu ca si acésta assertiune este un'a din multe minciuni istorice unguresci, preste care lumea civilizata a trecutú de multu la ordinea dilei; aceea inca este minciuna grósa, ca popórale cuceritóre aru fi nimicite pe cele cucerite, afóra de unele casuri din cele mai rari in istori'a omenirei. Nu popórale cuceritóre au nimicite, ci s'a intemplantu tocma contrariulu, ca au fostu nimicite ele insele. Asia Huni, Avarii si Gotii au disparatu din aceste tieri fóra urma. Vandalii au peritu in Afric'a. Longobardiloru le-au remasu numai numele in Itali'a. Francii nemti nu mai esistu, au datu numai nume nou Galiei, cumu au datu si anglo-saxonii Britaniei etc.

Dara apoi aduca si aminte magiarii, ce au patitu austriacii chiaru cu ei, candu intre anii 1849 si 1859 le dicea mereu: Acumu v'amu cuceritu cu sabi'a, si totu cu acésta ve vomu guberna. „Asia? intrebarea magiarii, „atunci ne rezervamu si noi dreptulu de a scutura jugulu inpusu de voi totu cu sabi'a la cea de antaiu oca siune binevenita.“ De acumu inainte este perditu acelu poporu, care va mai cutedia se se provóce la dreptulu sabiei, alu fortiei brutale, ca la dreptu de a nimici pe alte popóra. N'aru poté se fia unu omu ca Szántay, déca nu scie nici-atata.

Elementulu magiaru a indopatu din celu romanescu catu numai a potutu, si ca mai multu nu ia statu in putintia a indopá, gratia tenacitatii rasei romanesci. Óre nu sciu magiarii, ca dupa anulu 1543 cea mai mare parte a aristocratiei romanesci a trecutú la calvinismu si s'a magiarisatu la magiari. Dara lumea renegatiloru a trecutú pentru totu-deauna.

Ne mai sparia apoi cu panslavismulu indreptandu-ne la esemplulu Besarabiei (Mumus), unde asidere au fostu romani. (Fostu dieu acolo si sunt si astadi in mani'a tutororu brutalitatiloru muscalesci).

Dumnealui crede ca noi de fric'a muscaliloru ne vomu aruncá orbisui in braciule ungurismulu spre a ne magiarisá, renuntiandu la drepturile nostre secularie. Fericitii cei simpli cu ánim'a!

De aci incolo bietulu Szántay ne mai spune si una minciuna corurata, anume ca inainte de acésta cu vreo doui seculi in cottulu Biharú in mai multu de 100 comune locuitorii éra magiari, éra astadi sunt romani, ca-ci adauge dinsulu, locuitorii magiari au cadu in lupte cu inimicii, ér' romanii ca nese lasi, poltroni s'au retrasu la munti. La acésta observamu cu istori'a in mana, ca romanulu nu este caracterisatu de lasitate; doveda sunt resbelele cu Turcii si Polonii, si cu tote popórale, ce dela inceputulu evului mediú au trecutú preste spinare'i, si cari leau intimpinatu totu-deauna cu taria si eroismu. Nu s'au portatu totu asia nemesii unguri, cari in lupt'a dela Iaurinu 1809, 18 Iuniu in contra lui Eugeniu V. regele Italiei, au fugitu mandu pamentulu, dupa care lupta nefericita, a urmatu alta si mai fatale dela Vagramu. Noi nu avemu ce face, ca unguri sunt pucini si aru vrea a face unguri si din petre, dupa esemplulu lui Széchenyi si Réthy cu magiarii romanisati din comitatulu Hunedorei. De altumentrea este totu minciuna istorica si inca nerusinata, ca magiarii aru fi peritu cu sutele de mii in bataliile cu turcii. Tocma din contra, documente autentice ne numerate avemu la mana, ca populatiunile magiare unde numai au potutu, si-au crutiatu viétia, in dilele Corviniloru, ca si in anulu 1826 la Mohaciu, ca si mai tardiu. Magiarii nu se batea cu turcii, mancá si bea cu ei; nemtii, croatii si romanii s'au batutu cu ei. Magiarii s'au confederatu cu turcii fórtu desu contra nentiloru in 160 de ani pana la Tököly si Fr. Rákoczy.

Ne mai povestese apoi de drepturile cetatienesci si de statutulu organicu alu bisericeii gr. orientale, precumu si de legea de nationalitati, cari le tiene de eflusulu liberalismulu magiaru, ca a celui mai liberalu poporu din lume. La acésta asi potea reflectá multe, déra me marginescu a dice, ca Europ'a cunosece bine atatu liberalismulu magiaru, catu si opresiunile nationalitatiloru din Ungari'a, éra de legea de nationalitati neci vorba se nu fia, ca-ci insii magiarii, dicundu ca e peccatulu trecutulu (Csernátöny), nu o respecteza intru nimicu. Intr'o tiara in care a esistatu legea fundamentale: Rusticus praeter mercedem laboris nihil habet,

in care sclavi'a s'a spartu numai prin versare de sang sub Iosifu II, in care nobilimea fusese totu, poporu nimicu, pana in 1848, mai cutedia-vei a fabula de liberalismu?

La pag. 22 lauda pe romanii gr. catholici, ca a scóle mai bune, sunt mai cultivati, si ca avendu d capu alu bisericeii pe pap'a dela Rom'a, sub inspiratiune ei sunt mai accesibili pentru cultur'a apusena, si fiind mai luminati, de sine se intielege, ca sunt castigati pentru ide'a de statu magiaru.

Curiosu complimentu pentru romanii gr. catholici pentru acei romani, despre carii tote raporturile oficiale secrete suna, ca tocma sunt dacoromanistii cei mai indraciti, carii au infectatu si pe gr. resariteni de spiritulu loru tradatori. Ce se alegi le aci?!

Din contra romanii gr. orientali fiendu mai inferiori in cultura si considerandu de capu alu bisericeii loru pre czarulu, stau mai de parte atatu de cultur'a apusena, catu si de ideile statutulu magiaru. Acésta éra e o minciuna colosale, ca-ci romanii gr. orientali din Ungari'a si Transilvani'a nu recunoscú de capulu base ricei loru neci pre patriarculu de la Constantinopole neci pre tíarulu, ci numai pre metropolitulu de la Sibiú éra romanii din Romani'a libera si independenta alu Bisericeii loru autocefala, nationale independenta, hierarhia propria cu mitropolitulu primatu si cu sinodu generalu in Bucuresci. De altumentrea noi in viétia politica nu cunósemu doue specii de romani, ci toti romanii atatu gr. cat., catu si orientali, suntú unulu si acelasi poporu in tote suferintiele lui din trecutú, si in tote aspiratiunile lui din venitoriu, animati de unele si acele idei, unu singuru corpu nationale nedespartitu (Va urmá).

A magyar országgi gör. keleti vallásu románok az orosz czárt akarják egyházuk fejének tekinteni. —

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

2 Iuliu n.	
Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l. 99.50 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ 98.— „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„ 98.— „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„ 90.— „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei) cu 7%	„ 78.1/2 „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„ 93.— „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„ 153.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„ 33.80 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ 85.— „
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 180.— „
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„ 50.— „

Marele losu

de 450,000 marce imperiali

póte se lu castige ori-eine vrea se intinda Fortunei man'a!

Sub acésta devisa recomandu eu

loteri'a provinciala din ducatulu Braunschweig garantata de statu.

Acésta e compusa din 86,000 de losuri, care cuprindu 44,500 castiguri in bani, dintre cari castigulu principale ev. 450,000, spec. 300,000, 150,000, 80,000, 60,000, 40,000, 30,000 etc., se voru trage preste cateva luni. Sum'a totala a castiguriloru face:

8,806,000 marce in auru.

Prim'a tragere se incepe la 13. Iuliu a. c. spre care scopu e recomandu losuri originali de

1/1	1/2	1/4	1/8
v. a. f. 9.35	v. a. f. 4.70	v. a. f. 2.35	v. a. f. 1.20

pe langa tramiterea sumei in auru, in bilete de banca séu in marce. Participantii la acésta loteria primescu dupa fia-care tragere de numeri planulu officiosu, listele de castigu si banii castigati, cu tota promptitudinea.

Deci amatorii de a participá se se adreseze cu tota increderea catra

Carolu Bosse jun.,

coll. primariu de loteria in Braunschweig.

The'a

antiarthritica si antirheumatica alui

WILHELM

curatitóre de sange spre a se folosí in ori-care anotempu ca singurulu midilocu curatitoriu de sange cu rezultate sigure.

Cu concessiunea cancel. c. r. de curte datu prin decisiune Vien'a, 7. dec. 1868.	Probata definitivu. Efecte exell. Resultatulu eminentu.	Prin p. in. patenta a M. Sale c. r. asecurata contra falsificarii. Vien'a, 28 martie 1871.
--	---	--

The'a acést'a curatia organismulu intregu, strabate partile intregulu corpu si folosindu-o cá beutura departéza dintr'insulu tote materiile stricacióse, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si efectulu siguru este durabilu.

Vindecarea perfecta a arthritei, reumatismulu, bóla englezéca, si a altoru bóle invecitate incurabili, ale raneloru, cari puroiéza ne 'ncetatu, ale bóleloru genitáli si bubeloru, ale sgrabuntieloru pe trupu si in facia, ale peteloru, bubeloru si-philitice.

The'a acést'a au produsu rezultate fórtu favorabili mai alesu in infiatu de ficatu si de splina, cum si in greutáti hemoroidáli, in doreri

de nervi, de muschi de incheiaturi, de udu, poli-tiuni, impotentie, scurgeri la femei etc.

Suferintie cum sunt bólele scrofulóse, infiatu'a ghinduriloru se vindeca iute si perfectu, la acésta, cari beau The'a necurmatu, fiindu ca ea este unu midilocu domulu dissolvatoriu si promovatoriu de urina.

Resultate admirabili sigure.

Dlu Franciscu Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872.

On. Dle! Mai am éra si trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitóre de sange, pentru ca dupa-ce am cumperatu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midilocu exellentu „the'a antiarthritica si antirheumatica a lui Wilhelm curatitóre de sange“ m'am convinsu de ajunsu de minunatulu ei effectu. Te rogu se mi tramiti the'a curatitóre de sange cu receperea plátii prin posta. Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872.

De asiú fi cunoscutu mai nainte poterea vindecatóre „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatitóre de sange“ asiú fi scapatu de multu de o bóla vechia si asiú fi si mai bogatu cu o suma considerabila cheltnita fóra scopu restaurarea

sanetáti mele. Pan' acum am trasu acestu midilocu neprestitiutu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'a dreptulu catra dta si Te rogu a mi tramite cu întórcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea plátii. Cu totu respectulu

Josef Dilz.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Gutenstein, 1 oct. 1872.

Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm“ precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vediu, ca fóra the'a dtale nu mai pociu existe. Cu tota stim'a

Florian Haselsteiner,

Nr. 43 in Klosterthal.

Preste puçinu va urmá continuarea epistoleloru de recunoscentia, fiindu preste potintia a le publicá dintr'odata pe tote.

Se ve feriti de falsifoiari si insielatiuni.

On. publicu la cumperare se binevoiesca a reflecta exactu la marc'a si firm'a mea tiparite pe din afóra pe pachetu, pentru cá se nu fa insielatu prin falsificari.

Adeverata thea antiarthritica, antirheumatica curatitóre a lui Wilhelm, se póte trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, antirheumatica curatitóre de sange in Neunkirchen langa Vien'a, séu din depozitele mele publicate prin diarie.

Unu pachetu, impartitu in 8 dose, preparatu conformu instructiunei date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limbi consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separatú 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverata thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm se mai afla in:

- Sabiú la Frid. Thallmayer, comerciante.
- Abrud: F. Tones & Comp.
- Bistritia: Fridricu Kelp, Tergovits & Zintz, Dietrich & Fleischer.
- Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.
- Orastia: Carol Reckert, apotecariu.
- Alba-Julia: Iuliu Fröhlich, apotecariu.
- Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu.
- Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.
- Lechintia: Friedr. Scheint, apotecariu.
- Feldióra (langa Brasiovu): Friedr. Folberth, apotecariu.
- Ilia, C. Hoffinger, apotecariu.
- Osiroheiu: Max Bucher.
- Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu.
- Ba'a mare: I. Horacsek, apotecariu.
- Aiudu: August Binder, apotecariu.
- Miercuria: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu.
- Romanu (Moldova): Josef Dannfy, apotecariu.
- Sedisióra: Iosef B. Teutsch, comerciante.
- Reghinulu s.: S. & I. Leonhardt.
- Huniadóra: Fried. Acker, apotecariu.
- Rosi'a: Ludw. Moldovan, apotecariu.
- Ocna (l. Sabiú): Joh. v. Cronberg, apotecariu.

(23) 10